

Udtalelse

30. august 2019
Side 1 af 8

Til Aarhus Byråd
via Magistraten

Besvarelse af 10-dagesforespørgsel fra Socialdemokratiet – Børn og unges læselyst og -evne i Aarhus

**BØRN OG UNGE
KULTUR OG BORGERSER-
VICE**
Aarhus Kommune

**Børn og Unge – Pædagogik, Un-
dervisning og Fritid /**

**Borgerservice og Biblioteker -
Fællessekretariatet**

Direkte e-mail:
тино@aarhus.dk
htr@aarhus.dk

Sagsbehandlere:
Tine Nørregaard Jacobsen
Henrik Traberg

1. Konklusion

Udtalelsen besvarer de spørgsmål, som Socialdemokratiet har stillet d. 19. august 2019 med titlen '*Børn og unges læselyst og evne i Aarhus*'.

Udtalelsen er udarbejdet i samarbejde mellem MBU og MKB.

2. Indhold

Spørgsmål 1 - Der findes en landsdækkende kulturvaneundersøgelse, som viser, at læselysten er dalende fra 2007 og frem til 2018. Findes der lokale tal som kan be- eller afkræfte hvorvidt den samme tendens findes i Aarhus? Og hvad viser de i givet fald?

Svar på spørgsmål 1 - Det er korrekt, at den nationale læsevaneundersøgelse fra 2017 viser, at på syv år er der sket et fald på 5 % (fra 61 % til 56 %) af 9 til 13-årige, der læser mindst flere gange om ugen i fritiden. Her tegner pigerne sig for det største fald på 9 % i perioden.

Der forefindes ingen lokal undersøgelse af børn/unges læselyst og læsevaneer i fritiden. Der findes ikke umiddelbart tegn på, at der skulle være tale om en anden udvikling i Aarhus end den her beskrevne nationale.

Spørgsmål 2 - Findes der statistiske oplysninger om børn og unges boglån via folkebibliotekerne - og i givet fald hvad viser de?

Svar på spørgsmål 2 - Det fysiske bogudlån til børn og unge på folkebibliotekerne i Aarhus Kommune har generelt været faldende hen over de seneste 10 år. I nedenstående tabel ses udviklingen i udlån af fysiske materialer rettet mod børn og unge. Tallene skal tages med det forbehold, at nedenstående udlånstal dækker over materialer, der også kan lånes på et voksenlånkort, lige som børn og unge også kan låne voksenmaterialer (disse indgår

ikke i nedenstående tal). Men tallene er uden tvivl en meget klar indikator på, at udlånet til børn og unge er faldende gennem de seneste 10 år.

30. august 2019
Side 2 af 8

Tabel 1 – Udlånte børnematerialer, Aarhus kommunes Biblioteker

År	Udlånte børnematerialer	Procentvis udvikling (2009 = 100)
2009	830.954	100,0
2010	798.055	96,0
2011	771.141	92,8
2012	674.549	81,2
2013	628.085	75,6
2014	602.743	72,5
2015	589.418	70,9
2016 (*)	-	-
2017	729.091	87,7
2018	731.219	88,0

(*) Bibliotekerne fik nyt bibliotekssystem i 2016, hvorfor der i overgangsåret ikke findes udlånstal.

Spørgsmål 3 – Hvorledes ser det ud med bogbestanden i de aarhusianske PLC (tidligere skolebiblioteker) fra 2009 og frem til i dag?

Svar på spørgsmål 3 - Nedenstående opgørelse viser bestanden af materialer på de pædagogiske læringscentre (PLC) i Aarhus Kommune sammenlagt¹.

Tabel 2 - Samlet bogbestand på de pædagogiske læringscentre (PLC)¹

	2011	2012	2013	2014	2015	2018
Antal titler/materialer	1.413.054	1.399.760	1.337.735	1.274.680	1.200.397	1.156.558

Udover bogbestanden på PLC'erne findes 191.227 titler/materialer på Center for Læring, der betjener alle kommunens skoler med fællesmaterialer til undervisning. Data for beholdningen dækker ikke kun bøger, men også andre undervisningsmaterialer, såsom PC'ere, spil m.m.

Der er et tydeligt fald på 256.500 titler/materialer på skolerne i perioden fra 2011 til 2018, svarende til ca. 18%. Dette fald kan delvist forklares ved tre skolesammenlægninger/lukninger i 2013 og 2014 og oprettelsen af to kombibiblioteker/fællesbiblioteker i perioden. (Et skøn er, at der udfases 15 - 20.000 titler pr. bibliotek, der lukker, dvs. 75 - 100.000 titler i perioden).

¹ Der er ingen data for skolerne før 2011. Data for 2016 og 2017 er ikke medtaget, da de ikke er valide, idet alle skoler skiftede til et nyt bibliotekssystem, hvis statistikmodel først blev udviklet i 2018.

Fra 2012 blev der besluttet en strategi for digitale læremidler, som har medført en øget prioritering af digitale læremidler og dermed færre på fysiske bøger.

30. august 2019
Side 3 af 8

Spørgsmål 4 - Hvorledes ser det ud med udlånet i samme periode via PLC'erne?

Svar på spørgsmål 4 - Nedenstående opgørelse viser udlån fra de aarhusianske PLC'er sammenlagt og for Center for Læring (CFL), der betjener alle kommunens skoler med materialer til undervisning.

Tabel 3 – Udlån fra pædagogiske læringscentre og Center For Læring

	Udlån fra pædagogiske læringscentre Center For Læring (CFL)							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2018
Skoler	1.071.739	1.028.680	1.025.642	1.014.271	897.103	994.583	954.325	784.668
CFL	405.264	396.837	400.565	396.083	364.872	358.369	324.966	230.886
Udlån i alt	1.477.003	1.425.517	1.426.207	1.410.354	1.261.975	1.352.952	1.279.291	1.015.554

Det relativt lave tal for udlån på Center for Læring i 2018 skyldes genopbygning efter brand. Udlånet kom først i gang i sidste kvartal 2018.

Der vises et tydeligt fald i antal udlån på skolerne og Center for Læring fra 2009 til 2018, et fald på ca. 31%.

Også ved udlån gælder, at et stigende indkøb af digitale læremidler betyder en bevidst og prioriteret omstilling af en del af låneaktiviteterne.

Spørgsmål 5 - Hvor stort er udlånet via eReolen Go og hvordan har udviklingen været gennem den periode, hvor eReolen Go har eksisteret?

Svar på spørgsmål 5 - Udlånet af børnematerialer (bøger) på eReolen har de seneste fem år været nogenlunde stabilt. Det skyldes første og fremmest en økonomisk betinget stram udlånsbegrænsning og at der af økonomiske grunde, ikke er gennemført kampagner for fx eReolen Go eller igangsat understøttende aktiviteter i forhold til fx skolerne.

Tabel 4 – Udlån af børnebøger på ereolen

År	Udlån af børnebøger på eReolen
2014	513.993
2015	527.031
2016	540.659
2017	543.663
2018	547.728

2019 (est.)	566.505
-------------	---------

30. august 2019
Side 4 af 8

Spørgsmål 6 - Hvor meget betales der årligt for det aarhusianske træk på eReolen Go – og hvilken magistratsafdeling finansierer brugen af tjenesten?

Svar på spørgsmål 6 – Al brug af e-Reolen, herunder e-Reolen GO finansieres af Aarhus Kommunes Biblioteker (MKB).

I 2019 estimeres der en samlet udgift til brug af eReolen GO i Aarhus Kommune på 340.000 kr. Estimatet er baseret på, at der ikke markedsføres for eReolen GO, lige som der ikke laves understøttende formidlingsaktiviteter etc. I 2018 var udgiften på ca. 280.000 kr. Alle elever og lærere på folkeskolerne har i dag – via deres UNI Login – adgang til eReolen GO.

Børn og unge i Aarhus Kommune der har et bibliotekslånekort til folkebibliotekerne i Aarhus Kommune, har også adgang til eReolen GO.

Spørgsmål 7 - Der er lavet en aarhusiansk handleplan for at styrke læselysten – hvor langt er man kommet med den?

Svar på spørgsmål 7 - Der er udarbejdet en fælles strategi for sprog og literacy 0-18 år i Aarhus Kommune, som er vedtaget af de to rådmænd for MBU og MKB. Selve handleplanen er under udarbejdelse og forventes vedtaget inden udgangen af 2019.

Af byrådet er der afsat midler til:

Tabel 5 – Byrådets afsatte midler til strategi for sprog og literacy

Økonomi: (2018-priser i 1.000 kr.)	Sektor	2018	2019	2020	2021	Parti / Afd.
Aktionslæringsforløb med sprog og læsning i fokus	5.51	1.000	1.000	1.000	1.000	MBU/ MKB
Kulturelle aktiviteter med sigte på sprog- og læseudvikling 0 – 18 år	4.70	250	250	250	250	MBU/ MKB
Forældrevejledning – implementering af READ	5.51	750	750	750	750	MBU/ MKB
I alt		2.000	2.000	2.000	2.000	V, RV

Frem til nu, har de to afdelinger dels samarbejdet omkring enkelte dele under strategien – fx Albus – international festival for børnelitteratur – dels videreudviklet på egne eksisterende initiativer under strategien. Således har MBU udmøntet midler til den fortsatte implementering af READ og Aktionslæringsforløb med sprog og læsning i fokus.

30. august 2019

Side 5 af 8

Aktionslæringsforløb med sprog og læsning i fokus.

MBU og MKB iværksætter som en del af samarbejdet omkring handleplanen forløb med sprog og læsning i fokus. I forlængelse af evalueringen (2019) af aktionslæringsforløbene i den tidlige indsats *Børns tidlige sprog* designes og afprøves justerede former for aktionslæringsforløb på 0-6 års området. Aktionslæringsforløbene bygger videre på erfaringer med kompetenceudvikling i praksis, som har vist sig at kunne opnå rigtig gode effekter på det sproglige læringsmiljø.

Der arbejdes i relation til *Aktionslæringsforløb med sprog og læsning i fokus* med at tænke i to spor: Dels et opfølgningsspor, målrettet dagtilbud som har gennemført *Børns tidlige sprog*, hvor foreløbige effektresultater giver anledning til at understøtte dagtilbuddene i at *vedligeholde* allerede opnåede kompetencer, så en øget kvalitet i læringsmiljøet opretholdes. Dels aktionslæringsforløb udformet som tilbud for dagtilbud eller enkelte afdelinger, som ikke har arbejdet med området tidligere, men som ønsker at styrke kvaliteten i det sproglige læringsmiljø, for herigennem at styrke børnenes sprog, førskriftlige kompetencer, sproglig bevidsthed og lyst til læsning

Forældrevejledning - READ

De afsatte midler har gjort det muligt at implementere indsatsen *READ - sammen om læsning*. READ startede som et forskningsprojekt, som MBU har gennemført i et samarbejde med TrygFondens Børneforskningscenter. Forskningsprojektet har dokumenteret, at *alle* børn – uanset social baggrund og etnicitet - kan blive bedre til at læse og skrive, når deres forældre læser og samtaler med dem om bøger.

"READ – Sammen om læsning", tilbyder dagtilbud og skoler konkrete værktøjer til at samarbejde med forældre om børns sprog- og læseudvikling og er nu udviklet til børn fra vuggestue til og med 6. klasse. Midlerne har muliggjort videreførelse af indsatsen til børnehave, 0., 1. og 2. klasse. Derudover har det muliggjort at udvide indsatsen til mellemtrinnet (3. – 6. klasse). Her er der udover vejledningsmaterialet lavet analoge læsekasser og frikøbt adgang til e-bøger på BookBites.

I løbet af efteråret 2019 udvides READ ydermere til forældre til børn i alderen 0-3 år, og READ er således med til at understøtte forældrevejledningen og læselysten fra dagtilbud og op i skolen.

READ er yderligere beskrevet i punkt 10.

Spørgsmål 8 - Hvilke resultater har aarhusianske skolebørn opnået ved de nationale læsetest gennem de sidste 8 år på hhv. 2., 4., 6. og 8. klassetrin?

Svar på spørgsmål 8 - Resultaterne af de nationale test er fortrolige og må ikke offentliggøres, jf. folkeskolelovens § 55 b. Derfor besvares dette spørgsmål i et fortroligt bilag til besvarelsen af 10 dages forespørgslen.

30. august 2019
Side 6 af 8

Spørgsmål 9 - Er der efter MBUs vurdering skoler med særlige elevprofiler, som har behov for et løft af niveauet? Er niveauet generelt tilfredsstillende eller utilfredsstillende?

Svar på spørgsmål 9 - Undervisningsministeriet igangsatte fra skoleåret 2017/18 'Program for løft af de fagligt svageste elever', som har til formål at løfte niveauet på de folkeskoler i landet med de fagligt svageste elever. I alt 124 skoler blev udvalgt til puljen, fordi de har en høj andel af fagligt svage elever, der får under karakteren 4 i dansk og matematik målt over en treårig periode.

I Aarhus blev syv skoler med fagligt svage elevgrupper udvalgt af Undervisningsministeriet: Tovshøjsskolen, Søndervangsskolen, Læssøesgades Skole, Bakkegårdsskolen, Hasle Skole, Skovvangsskolen og Åby Skole. Alle syv Aarhus-skoler har valgt at deltage i programmet. I ministeriets metode til udvælgelse skulle antallet af elever uden mindst 4 være på minimum 12 i gennemsnit over den treårige periode. Dette er forklaringen på, hvorfor fx Ellekærsskolen ikke er blevet udvalgt, selvom den også har haft en forholdsvis høj andel fagligt svage elever.

Tovshøjsskolen og Ellekærsskolen har samtidig siden 2015/16 været udtaget i Undervisningsministeriets årlige kvalitetstilsyn med folkeskolerne på baggrund af skolernes faglige resultater. Udtagelsen i tilsynet er et signal om, at skolen på baggrund af en samlet vurdering skal forbedre resultaterne i forhold til de indikatorer, der indgår i tilsynet.

Som en del af 'Program for løft af de fagligt svageste elever' udmønter regeringen i skoleårene 2017/18, 2018/19 og 2019/20 en pulje på 500 mio. kr. til løft af de fagligt svageste elever. Den enkelte skole får mulighed for at få en årlig præmie i størrelsesordenen 1,3-1,5 mio. kr., hvis skolen formår at løfte de fagligt svageste elever med 5 procentpoint i puljens første år, 10 procentpoint i puljens andet år og 15 procentpoint i puljens tredje år. Dvs. at målet er, at skolerne over en treårig periode skal sænke andelen af fagligt svage elever med 15 procentpoint.

De konkrete aktiviteter i programmet vil have specifikt fokus på understøttelse af skolernes arbejde med afgrænsede indsatser med henblik på at løfte fagligt svage elever i dansk og matematik. De konkrete indsatser vil fx være lederkonference, netværk, temadag for ressourcepersoner, sparring med læringskonsulenter, evaluering og materialer udviklet til arbejdet med fagligt løft i dansk og matematik. Programmet tager udgangspunkt i eksisterende

erfaringer og viden om, hvad der virker i forhold til at løfte de fagligt svageste elever.

30. august 2019
Side 7 af 8

Generelt ligger niveauet på læseresultaterne i Aarhus Kommune på eller lidt over landsgennemsnittet. Resultaterne på de aarhusianske skolebørns læsning på hhv. 2., 4., 6. og 8. klassetrin sammenlignet med landsgennemsnittet fremgår af det fortrolige bilag.

Spørgsmål 10 - Er der specifikke strategier for at fremme fritids- og lystlæsningen på nogen af de aarhusianske skoler og arbejdes der med specifikke strategier overfor forskellige elevgrupper?

Svar på spørgsmål 10 - Læselyst har et selvstændigt fokus i Aarhus Kommunes strategi for sprog og literacy.

READ - sammen om læsning er Børn og Unges forebyggende indsats, der understøtter forældre i dagtilbud og skole med at få skabt gode og udviklende læsestunder og -rutiner i hjemmet.

READ består af bogtasker til børn og vejledningsmateriale til forældre, der konkret vejleder forældrene i, hvordan de kan læse med deres børn. Formålet er at fremme børns læseforståelse og læselyst samt skabe gode læsevaner i hjemmet. READ er en indsats rettet mod børn og forældre i børnehave og 0. – 6. klasse. Materiale til vuggestue/dagpleje er på trapperne.

READ skal gøre det lettere og mere attraktivt for eleverne at fastholde den daglige læsetræning og fritidslæsning. READ giver adgang til bøger både fysisk og digitalt. Skolerne har mulighed for at låne bogtasker til indskolingen og på mellemtrinnet er der mulighed for at låne fysiske læsekasser med udvalgte bøger, som eleverne får med hjem. Der opleves en meget stor efterspørgsel på disse læsekasser fra skolerne, som udlånes via Center for Læring. Samtidig er der købt adgang til en digital læsekasse med 10 e-bøger til 3.-4. klasse og fri adgang til over 15.000 e-bøger til 5.-6. klasse på BookBites. E-bøgerne er tilgængelige for alle børn og forældre i Aarhus Kommune uafhængig af tid og sted.

Med det nye "READ 0-3 år" sættes fokus på den helt tidlige og spirende læselyst samt gode læsevaner i alle familier. Også her får børn og forældre udleveret bøger og konkret vejledningsmateriale, som kan inspirere til læsning og samtalen om bøger hjemme.

MBU driver netværk for læsevejledere og læringsvejledere knyttet til PLC og afvikler kurser, hvor læsning, læselyst og litteratur er i fokus. Konkret understøtter Center for Læring børns læselyst og fritidslæsning ved fx:

- Udlån af læsekasser, der er målrettet bestemte aldersgrupper og læseniveauer.
- Tilbud om booktalks for udskolingselever lokalt på skolerne, som har til formål at skabe læselyst blandt eleverne - både de læsetrætte, bogslugerne og alle dem midtmellem.
- Vejledning af lærere og danskfagteam i litteratur og fagbøger, der kan lånes hos Center for Læring, og som fremmer læselyst hos eleverne.
- Inspirationseftermiddag "Greb til læselyst" om læsefremmende tiltag på PLC, der stimulerer læselyst hos eleverne.

30. august 2019
Side 8 af 8

Øget læselyst og tilgængelighed af litteratur til læsesvage

Som en del af Børn og Unges arbejde med "En styrket indsats for ordblinde og elever i matematikvanskeligheder" er der nedsat en arbejdsgruppe på tværs af MKB og MBU, der i øjeblikket undersøger udbuddet af litteratur til elever, der har svært ved at læse. Herunder en undersøgelse af, hvad der kan skabe øget læselyst hos denne målgruppe, hvilken litteratur målgruppen går efter, og hvad blandt andet skolernes PLC og de kommunale biblioteker gør/kan gøre for at bidrage hertil. På baggrund heraf iværksættes tiltag, som skal gøre det lettere og mere attraktivt for elever med læseudfordringer at læse.

I forbindelse med den styrkede indsats for ordblinde elever arbejdes der desuden på at lave en indsats, der er målrettet forældre til elever i læsevanskeligheder – herunder ordblindhed.

Rabih Azad-Ahmad
Rådmand
Kultur og Borgerservice

Thomas Medom
Rådmand
Børn og Unge

Kirsten Jørgensen
Direktør
Kultur og Borgerservice

Martin Østergaard Christensen
Direktør
Børn og Unge